

Abstract.

Omelchenko H.Yu. Investment attractiveness of tourist enterprises.

The article outlines the factors of formation, development strategies and possible tools to ensure the investment attractiveness of the region, taking into account the characteristics of the tourism and organic production of agro-food products, as the basic directions for investment. The introduction of the tourism business requires considerable financial investment, which must be supported by investments. The investment attractiveness of tourism enterprises is shaped by the provision of a «special product». Based on the existing resource potential and the real needs of the region, creating investment attractiveness of the tourist market will allow to combine the two priority areas of the region – organic production and tourism. The development of competitive organic production is possible based on the creation of agritourism cluster. Further studies also require mechanisms to create tourism clusters in rural areas.

Key words: *management, economic development, tourism, strategy, efficiency, enterprise.*

УДК 351.82

РОЛЬ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ФІНАНСУВАННІ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЄКТІВ

ПОТИШНЯК О.М., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР,

МІНЕНКО С.І., АСПРАНТКА,

РАКЧЄЄВ І.Ю., ЗДОБУВАЧ,

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах фінансової кризи велике значення надається державно-приватному партнерстві (ДПП), головна роль якого особливо простежується в дослідженні фінансування інфраструктурних проєктів.

В Україні існує практика, як позитивна, так і негативна, стосовно впровадження державно-приватного партнерства. Зокрема у сфері транспортної інфраструктури – проєкти концесійної дороги «Львів-Краківець», платної дороги «Харків-Дніпропетровськ», Південної транс'європейської магістралі «Західний кордон-Київ».

У сфері житлово-комунального господарства напрацьована низка проєктів концесії на об'єкти інфраструктури та надання послуг тепло-, водопостачання, вивозу та утилізації твердих побутових відходів (механізм передачі об'єктів і послуг теплопостачання вперше напрацьовано у м. Львові за участі французьких експертів, низка концесійних договорів у комунальній сфері укладені в АР Крим,

Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Миколаївській, Черкаській, Одеській областях).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перспективам становлення державно-приватного партнерства присвятили праці такі вітчизняні вчені, як В.М. Вакуленко, О.В. Берданова, Н.А. Сич, А.Ф. Ткачук, І.О. Федів, Є.О. Фишко., а також і зарубіжні науковці: В.Г. Варнавський, В.Н. Мочальников, В.Є. Манжикова, Є.А. Коровін, Л. Отул, В. Ребок, Є.Ю. Бондаренко, В.І. Якунін. У працях цих науковців досліджувалися форми державно-приватного партнерства, проте сутність та забезпечення механізмів державно-приватного партнерства досліджені поки що недостатньо.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у визначенні суті, змісту, функцій а також дослідження ролі даного механізму в управлінні і фінансуванні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останні роки в зарубіжній науковій літературі приділяється досить багато уваги вивченню інституційних та організаційних взаємодій між державою і бізнесом з метою реалізації національних, територіальних і локальних суспільно значущих проєктів. Науковому аналізу піддаються різні форми взаємодії держави і приватних компаній. Однією з таких форм, розглянутою в даній статті, є державно-приватне партнерство.

Механізм державно-приватного партнерства дозволяє ефективно вирішити одне з головних питань розвитку інфраструктури – залучення фінансових ресурсів. Величезна капіталоємність інфраструктурних проєктів обмежує можливості держави щодо їх фінансування. Застосування механізму державно-приватного партнерства дозволяє залучити в проєкти ресурси приватних інвесторів і кредити банків, у тому числі міжнародних.

Правові засади і суттєвий зміст ДПП також знаходять своє відображення в рекомендаційних актах на рівні Європейського Союзу. Серед них найбільш значущими прийнято вважати «Керівництво по успішним державно-приватним партнерствам», видане Генеральною дирекцією Європейської комісії з питань регіональної політики в березні 2003 р., і «Зелена книга про державно-приватні партнерства та місцеві законодавства про державні контракти і концесії», випущена європейською комісією у 2004 р. Так, в першому з них ДПП визначається як партнерство державного та приватного секторів, спрямоване на реалізацію тих чи інших завдань (проєкт, послуга), що відносяться традиційно до компетенції держави [1].

У більш пізньому документі – Зеленій книзі – зазначається, що під терміном державно-приватного партнерства розуміються форми кооперації між державною (громадської) владою і приватним сектором, які спрямовані на забезпечення фінансування, будівництва, модернізації, експлуатації інфраструктури або надання соціальних послуг.

З прийняттям у 2010 році Закону України «Про державно-приватне партнерство», значно зростає науковий і практичний інтерес до механізмів його реалізації в Україні.

У Законі України «Про державно-приватне партнерство» визначено, що ДПП – це співробітництво між державою Україна, Республікою Крим, територіальними громадами державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами [3].

Стаття 1 вищезгаданого закону визначає перелік ознак державно-приватного партнерства, до яких належать:

- забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера;
- довго тривалість відносин (від 5 до 50 років);
- передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства;
- внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства із джерел, не заборонених законодавством.

Відповідно до закону України про «Державно-приватне партнерство» ДПП має такі форми здійснення:

- концесію;
- управління майном (виключно за умови передбачення у договорі, укладеному в рамках державно-приватного партнерства, інвестиційних зобов'язань приватного партнера);
- контракти на управління і оренді (лізингові) договори;
- приватизацію (як крайня форма партнерства);
- угоди про розподіл продукції;
- спільне підприємство;
- інші договори.

В Україні найпоширенішою та найбільш сучасною формою ДПП є концесія.

Цінність концесійних договорів для будь-якої держави очевидна – це можливість перекласти на приватного інвестора фінансове навантаження або його частину щодо виконання державних функцій чи відповідних ризиків.

Варто відзначити, що концесія – це надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику[4].

Для здійснення концесійних відносин в Україні були прийняті базові нормативно-правові акти, зокрема закони України: «Про концесії» від 16.07.1999 р. № 997-XIV, «Про концесії на будівництво й експлуатацію автомобільних доріг» від 14.12.1999 р. № 1286-XIV, «Про особливості передачі в оренду та концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності» від 21.10.2010 р. № 2624-VI; Концепція Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2020 року від 05.03.2008 р. № 506-р, Концепція розвитку державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 р. № 1184-р) [6].

Застосування механізму концесії передбачає укладання органом місцевої влади на конкурсній основі договору концесії з приватним підприємством, яке бере на себе повну відповідальність за використання, інвестування та обслуговування державного майна в процесі реалізації інфраструктурного проекту.

За даними Міністерства економічного розвитку та торгівлі, станом на липень 2019 р. в Україні на засадах ДПП було укладено 186 договорів, з яких у процесі активної реалізації перебувають лише 52 договори (з них 35 договорів концесії, 15 договорів про спільну діяльність та 2 договори інших видів).

При цьому 134 договори взагалі не реалізуються (у 4 договори закінчився термін дії, 17 договорів були розірвані, 113 договорів не виконуються без зазначення причини) [7].

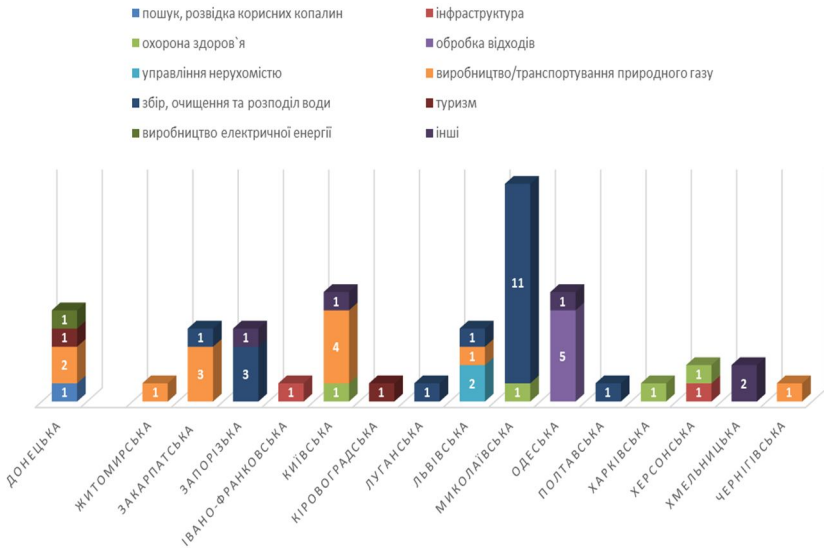

Рис. 1. Стан здійснення ДПП в Україні

Водночас, як стверджують у Проектному офісі з розвитку ДПП SPILNO при Міністерстві інфраструктури України, наразі центральні та місцеві органи виконавчої влади визначили понад 300 об'єктів у різних сферах економіки, щодо яких у майбутньому планується реалізовувати проекти із застосуванням механізму ДПП.

Як вбачається із зазначеного вище, економіка нашої держави дійсно потребує залучення приватних фінансових ресурсів, що забезпечать її поступове зміцнення. Однак національний ринок ДПП наразі розбудовується дуже повільно, а потенційні приватні партнери не поспішають інвестувати свої кошти в економіку України за допомогою механізмів ДПП.

Висновки. Загалом, можемо констатувати, що прискорення розвитку концесії в Україні стримує ряд проблем: негативний інвестиційний клімат; складність залучення комерційного фінансування; політичні й економічні ризики для інвесторів; бюрократична система та корупційні схеми; неможливість залучення національних облігацій; політична нестабільність; неврегульованість відносин влади й бізнесу; негативне ставлення населення до приватного сектору.

Література.

1. Державно-приватне партнерство в контексті управління державними інвестиціями в Україні: звіт Світового банку. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=eff478d9-01bc-425c-9c43-aeab9fba735c&title=ZvitSvitovogoBankuderzhavnoprivatnePartnerstvoVKontekstiUpravlinniaDerzhavnimiInvestitsiiamiVUkrain>
2. Закон України «Про державно-приватне партнерство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
3. **Попович Д.В.** Концесія як форма державно-приватного партнерства: сутність, переваги і недоліки застосування. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 1(17). С. 49-53. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n1.html>
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://me.gov.ua>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
6. **Петрова І.П., Бугенко Н.В., Залознова Ю.С.** Публічно-приватне партнерство в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 2(44). С. 21-28.
7. Стан здійснення ДПП в Україні. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini>
8. **Шилєпницький П.І.** Державно-приватне партнерство: теорія і практика: монографія. Чернівці, 2011. 455 с.

References.

1. Derzhavno-pryvatne partnerstvo v konteksti upravlinnya derzhavnymy investytsiyamy v Ukraini: zvit Svitovoho banku [Public-Private Partnership in the Context of Public Investment Management in Ukraine: World Bank Report]. (2016). *www.me.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=eff478d9-01bc-425c-9c43-aeab9fba735c&title=ZvitSvitovogoBankuderzhavnoprivatnePartnerstvoVKontekstiUpravlinniaDerzhavnimiInvestitsiiamiVUkrain> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo» [The Law of Ukraine «On Public-Private Partnership»]. (2018). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> [in Ukrainian].
3. **Popovych D. V.** (2015). Kontsesiya yak forma derzhavno-pryvatnoho partnerstva: sutnist', perevahy i nedoliky zastosuvannya [Concession as a form of public-private partnership: the nature, advantages and disadvantages of application]. *Ekonomika: realiyi chasu – Economy: the realities of time*, no. 1(17), pp. 49-53. Retrieved from: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n1.html> [in Ukrainian].

4. Ofitsiynyy sayt Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [The official site of Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. *me.gov.ua*. Retrieved from: <http://me.gov.ua> [in Ukrainian].

5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 6 serpnia 2014 r. № 385 «Pro zatverdzhennya Derzhavnnoi stratehii rehional'noho rozvytku na period do 2020 roku» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 6, 2014 No. 385 «On Approving the State Regional Development Strategy for the Period up to 2020»]. (2014). *zakon0.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> [in Ukrainian].

6. **Petrova I.P., Butenko N.V., & Zaloznova Yu.S.** (2016). Publichno-pryvatne partnerstvo v Ukraini: stan, problemy ta perspektyvy rozvytku [Public-Private Partnership in Ukraine: State, Problems and Prospects for Development]. *Ekonomichnyy visnyk Donbasu – Economic Bulletin of Donbass*, no. 2(44), pp. 21-28 [in Ukrainian].

7. Stan zdiysnennya DPP v Ukraini [Status of PPP implementation in Ukraine]. *www.me.gov.ua*. (2019). Retrieved from: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiysnenniaDppVUkraini> [in Ukrainian].

8. **Shylepnyts'kyj P.I.** (2011). *Derzhavno-pryvatne partnerstvo: teoriia i praktyka* [Public-Private Partnership: Theory and Practice]. Chernivtsi, p. 455 [in Ukrainian].

Анотація.

Потишняк О.М., Міненко С.І., Ракчєєв І.Ю. Роль публічно-приватного партнерства у фінансуванні інфраструктурних проєктів.

Стаття присвячена питанням дослідження стану державно-приватного партнерства (ДПП) в соціальній сфері країни, вивченню закордонного досвіду застосування ДПП у вітчизняних реаліях в умовах модернізації економіки та громадянського суспільства в Україні. В статті систематизовано проблеми концесійного договору ДПП та сформуовано напрями їх вирішення стосовно соціальної сфери України. Проаналізовано сфери застосування ДПП в частині застосування таких договорів.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; договір концесії; соціальна сфера; проблеми розвитку ДПП в Україні.

Аннотация.

Потишняк Е.Н., Миненко С.И., Ракчєєв И.Ю. Роль государственного-частного партнерства в финансировании инфраструктурных проектов.

Статья посвящена вопросам исследования состояния государственно-частного партнерства (ГЧП) в социальной сфере страны, изучению зарубежного опыта применения ГЧП в отечественных реалиях в условиях модернизации экономики и гражданского общества в Украине. В статье систематизированы проблемы концессионного договора ГЧП и сформулированы направления их решения относительно социальной сферы Украины. Проанализированы сферы применения ГЧП в части применения таких договоров.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство; договор концессии; социальная сфера; проблемы развития ГЧП в Украине.

Abstract.

Potyshnyak O.M., Minenko S.I., Rakcheev I.Y. The role of public-private partnerships in the financing of infrastructure projects.

Article is devoted to the issues of researching the state of public-private partnership (PPP) in the social sphere of the country, studying the foreign experience of applying PPP. The article systematizes the problems of PPP concession agreement and outlines directions of their solution in relation to social sphere in Ukraine. To achieve this goal, it is necessary to solve the following tasks: to summarize the world experience in the spheres of public-private partnership, including in the social sphere, to explore the possibilities of its adaptation to domestic realities in the conditions of modernization of the economy and civil society in Ukraine.

Key words: *public-private partnership; concession agreement; social sphere; problems of PPP development in Ukraine.*

УДК 631.1:338.1

МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В СИСТЕМУ МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

**БАБКО Н.М., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
КАЛІНІЧЕНКО С.М., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
МИКИТАСЬ А.В., К.Ю.Н.,
ХАРЧЕВНИКОВА А.С., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. В системі менеджменту аграрних підприємств особливого значення набувають питання маркетингового управління. Тим більше, що на сьогоднішній день саме маркетингова діяльність повністю охоплює одночасно всі види та напрями забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємства в умовах функціонування на обраних ринках. Крім того маркетинг, наразі, доцільним є розуміти через призму не лише процесів управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства, а набагато ширше. Так, маркетинг являє собою діяльність підприємства, направлену на виробництво товарів, що потрібні на ринку, проведенням спеціальних досліджень та формуванням відповідних результативних стратегій управління підприємством в цілому, що зумовлено також правильним вибором цільового ринку з одночасним урахуванням можливостей формування єдиного комплексу всіх політик підприємства.